

A GÖRÖGÖK MEG AKARNAK MARADNI EURÓPAINAK

Görög belpolitika a német és osztrák sajtóban

TÖRÖK BOGLÁRKA

Kivonat: A görög belpolitikát alapvetően két irányzat jellemezte a választási kampány során, így a két forduló közti időszakban is. Egyik oldalon, elsősorban az Új Demokrácia és PASOK a Trojkával (Európai Unió, Európai Központi Bank, Nemzetközi Valutaalap) kötött szerződésben foglaltakhoz akarták tartani magukat, legfeljebb bizonyos könnyítéseket tartottak elképzelhetőnek a szigorú megszorítások ellensúlyozására. A másik oldal, élén a SYRIZA, viszont teljes mértékben elutasította a sokmilliárdos segítség feltételét képező költségcsökkentési intézkedéseket.

A görög állampolgároknak e két út közül kellett választaniuk, és végül a sikertelen májusi választások után júniusban megtörtént a kormányalakítás Görögországban. Ám ez még korántsem jelenti a görög válság végét. Az államadósság még mindig a GDP 150%-a körül mozog. Az eurózónából való kilépést szorgalmazó hangok még mindig nem némultak el. Hogyan látják mindezt a német és osztrák lapok? Mit gondolnak az Európai Unió, illetve az euróövezet és Görögország viszonyáról?

Kulcsszavak: Görögország, kormányalakítás; választások; Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Die Zeit, Die Presse, Der Standard.

*

Görögországban június 17-én lezajlott a parlamenti választások második fordulója. Az Új Demokrácia (Nea Dimokratia) a szavazatok 29,7%-át szerezte meg, a SYRIZA 26,9%-ot, mellyel javítottak az előző fordulóhoz képest. Harmadik helyen végzett a PASOK 12,3%-kal, vagyis majdnem egy százalékkal kevesebbet, mint májusban. A Független Görögök 7,5%-ot, a neonáci Arany Hajnal 6,9%-ot, a Demokratikus Baloldal 6,3%-ot, a Görög Kommunista Párt pedig 4,5%-ot könyvelhetett el.¹

Nem meglepő a szélsőbaloldali SYRIZA előretörése, hiszen az elemzők a szélsőséges párt megerősödését és szoros eredményt várták júniusra. Több szakszervezet is átpártolt Cipraszékhoz, főleg akik korábban a PASOK-at támogatták. Úgy tűnt, hogy a jobboldali érzelműek közül, akik az Új Demokrácia potenciális szavazóbázisát képezik, többen inkább a Független Görögök mellé állnak. Végül a görög választópolgárok többsége mégis úgy döntött, hogy az EU- és euróövezet-párti Új Demokrácia alakítson kormányt. Győzelmét Antonisz Szamarasz úgy értékelte, hogy „Többé már semmi sem fenyegeti Görögország Európában elfoglalt helyzetét”². A német és osztrák lapok közül többen is ezt úgy fogalmazták meg, hogy „Európa fellélegezhet. A görögök meg akarnak maradni európainak.” Ugyanebben a cikkben a SYRIZA párt esetleges győzelmét úgy emlegetik, mint „a legnagyobb, egyre növekvő szerencsétlenség”, amely ezúttal elmaradt.³ Nagyon pozitívan értékelik a görög belpolitikai helyzetet, mely kihat az euróövezetre, és ha erőskezd, európai szemléletű kormányfő kerül Görögország élére, akkor a sokak által már temetett Unió továbbélhet. A német lapban megfogalmazzák, hogy ehhez mérsékelni kellene az EU és IMF által elvárt szigorú megszorítási csomagot, mert az csak csökkentené a gazdasági növekedést.⁴ Sigmar Gabriel, az SPD pártelnöke, ahogy korábban Jean-Claude Juncker, az eurócsoport elnöke is felvetette, hogy tekintettel a görögök katasztrofális

¹ A Görög Belügyminisztérium közleménye, mely a *Spiegel Online* So läuft die Schicksalswahl der Griechen című cikkében jelent meg 2012. június 17-én:

<http://www.spiegel.de/politik/ausland/grafik-zur-wahl-in-griechenland-das-ergebnis-im-ueberblick-a-838207.html>

² Gammelin, Cerstin; Schlötzer, Christiane: Konservative gewinnen Wahl in Griechenland. „Griechenlands Position in Europa wird nicht mehr gefährdet sein.” (*Süddeutsche Zeitung*, 17.06.2012)

³ Winter, Martin: Europa kann aufatmen. „Die Griechen wollen Europäer bleiben.” „Der größte anzunehmende Unfall ist ausgeblieben.” (*Süddeutsche Zeitung*, 17.06.2012)

⁴ Winter, Martin: Europa kann aufatmen. (*Süddeutsche Zeitung*, 17.06.2012)

szociális helyzetére, kaphatnának még két év haladékot a reformok teljesítésére.⁵ A későbbiekben Antonisz Szamarasz hasonló a kéréssel fordul majd az Unióhoz.

Természetesen nem minden újság viszonyul ennyire toleránsan Görögország problémáihoz. A *Frankfurter Allgemeine Zeitung*ban arról írnak, hogy a görögök túl sokáig nem látták be, hogy segítségre szorulnak, és ezt a folyamatot a politikusok sem segítették. Kivételként említik a korábbi pénzügyminisztert, Papakonsztantinou-t és Papademosz-t, a két forduló közti ideiglenes kormányfőt, akik végül kimondták, hogy saját érdekük a memorandumban foglaltak teljesítése. Több cikkíró is kifejezi kételyeit afelől, hogy Antonisz Szamarasz képes lesz-e folytatni ezt az utat, vagy „a reformok újratárgyalását vajon nem tévesztik-e össze a reformok befejezésével, és a „több Európát” jelmondatot a „több eurót” követeléssel?”⁶ Mindehhez hozzátartozik az a tény is, hogy még mindig fennáll az eurózónából való kilépés eshetősége, melynek egyik jele, hogy a görögök közül még mindig sokan szüntetik meg számlájukat a hazai bankoknál, és pénzüket külföldre utalják.

A választások második fordulója után az Új Demokrácia és a PASOK elegendő szavazatot gyűjtött össze, hogy együtt kormányt alakíthassanak, mégis feltűnt egy újabb koalíciós partner, a Demokratikus Baloldal (Dimar) párt, melynek elnöke Fotisz Kuvelisz. Miért volt akkor fontos, hogy ők is bekerüljenek a koalícióba, méghozzá oly módon, hogy csak a parlamentben támogatják a kormánypártot, viszont nem küldenek képviselőt a kabinetbe?⁷ Erre az F.A.Z egyik cikke adja meg a választ, amelyben részletesen foglalkoznak a pártelnök jellemével is, és végül ebben találják meg a magyarázatot. Kiemelik Fotisz Kuvelisz udvariasságát és visszafogottságát, amely „egyáltalán nem természetes a Balkánon”⁸. Mindezzel bizalmat ébresztett a mérsékelt baloldaliakban, akiket megrémiszt a Ciprasz-féle szélsőbaloldali politika heves vérmérséklete. A két másik kormánypárt így hosszútávon profitálhat a Demokratikus Baloldal jelenlétéből, még akkor is, ha csak a szavazatok 6,3%-át szerezték meg a választásokon, hiszen az ő támogatóikat is maguk mellé állíthatják. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a májusi választások egy pontján épp a Dimar-on bukott el a kormányalakítás, mivel már akkor is szó volt a közös koalícióról, csak hogy Fotisz Kuvelisz végül visszalépett, mert a SYRIZA nélkül mégsem volt hajlandó együttműködni az Új Demokráciával és a PASOK-kal. Ezen kívül felmerül a kérdés, hogy most, amikor mégis a kormányba való integrálódás mellett döntöttek, Kuveliszék korábbi szavazói nem veszítik-e el a bizalmukat ebben a pártban amiatt, hogy koalícióra léptek azokkal, akik aláírták a reformprogramot. Ugyanis a Dimar korábban mindenféle megszorítási tervet elutasított a parlamentben. Ebből adódik a másik probléma, miszerint a nemzetközi porondon nem fogja-e tovább csökkenteni a Görögországba vetett, amúgy is nagyon gyenge lábakon álló bizalmat a Dimarral kiegészített koalíció, hiszen a külföldi befektetők mindenképpen a reformok folytatását várják el az országtól.

Úgy tűnt, hogy nem csak a Dimar, hanem Szamaraszék sem olyan formában és tempóval kívánják a reformokat végrehajtani, mint ahogy ebben korábban megállapodtak a Trojkával. A kormányalakítással párhuzamosan létrejött egy tárgyalóbizottság, melynek fő feladatának tekinti, hogy minél előnyösebb feltételekkel és minél kevesebb változtatások árán juttassák Görögországot újabb mentőcsomaghoz. „Szinte már úgy tűnik, hogy a koalíció egyetlen programpontja, hogy engedményeket, könnyítéseket csikarjon ki és fellazítsa a feltételeket.”⁹

Míg az F.A.Z Kuvelisz jellemével foglalkozott, addig a *Süddeutsche Zeitung* Antonisz Szamarasz politikai karrierjét és habitusát taglalta. Röviden „hataloméhes magányos harcosnak tartották, aki korábban gátolta a megszorításokat és új választásokat provokált”¹⁰. Ugyanis nemet mondott megszorító intézkedésekre, melyek a második mentőcsomag feltételei voltak, és ezen csak akkor változtatott, amikor Barroso és Merkel értésére adták, hogy ebben az esetben Görögország euróvezetben eltöltött napjai meg vannak számlálva. Továbbá nem volt hajlandó részt venni az államfő által felvetett „antikrizis-politikában”, és eleinte nem akart koalícióra lépni a PASOK-kal sem. Mindezek helyett azonban semmilyen alternatív

⁵ Gammelin, Cerstin; Schlötzer, Christiane: Konservative gewinnen Wahl in Griechenland. „Griechenlands Position in Europa wird nicht mehr gefährdet sein.” (*Süddeutsche Zeitung*, 17.06.2012)

⁶ Martens, Michael: Noch kein Grexit. „Zu befürchten ist aber, dass man „Nachverhandlungen“ in Athen als Mittel zur Beendigung der Reformen missversteht. Man sagt „mehr Europa“, meint aber „mehr Geld.“ (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 20.06.2012)

⁷ Martens, Michael: Samaras als griechischer Ministerpräsident vereidigt. (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 20.06.2012)

⁸ Martens, Michael: Unüblich sachlich. „Keineswegs eine Selbstverständlichkeit auf dem Balkan.” (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 20.06.2012)

⁹ Frankenberger, Klaus-Dieter: Anfang mit dreien. „Fast hat man den Eindruck, als sei das der einzige Programmpunkt, den die Koalition sich vorgenommen hat: Zugeständnisse zu erreichen, Erleichterungen auszuhandeln, Bedingungen aufzuweichen.” (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 20.06.2012)

¹⁰ Rietzschel, Antonie: Wandlung eines Neinsagers. (*Süddeutsche Zeitung*, 18.06.2012)

megoldással nem szolgált. Mindenesetre hiába kérte Szamarasz a reformok újratárgyalását, végül – a választások eredményének megfelelően – mégis neki kell majd végrehajtani a megszorításokat Görögországban.¹¹

A *Die Zeit* egy görög közgazdász, Savvas Roboliszt kérdezett meg Görögország jelenlegi gazdasági helyzetéről, aki a következőképpen foglalta ezt össze: „2008 óta 22%-ot esett a gazdasági teljesítőképesség, miközben a bérek akár 30%-kal is csökkentek. A vásárlóerő ezzel a hetvenes évek közepének szintjére zuhant vissza.”¹² Hozzátette, hogy a Trojka hiába várta a megszorításoktól, hogy majd nőni fog az ország versenyképessége, ez nem történt meg. Arra a kérdésre, hogy megoldást jelentene-e Görögország számára, hogy kilépjenek az eurózónából, a közgazdász egyértelmű nemmel felelt, hiszen ez tovább csökkentené a befektetéseket és még nagyobb mértékű inflációt és munkanélküliséget hozna. Robolisz azonban nem csak kritizálja a fennálló rendszert, hanem konstruktív javaslatot is megfogalmaz. Egy hétpontos programot, vagyis „visszatérést az európai növekedésfolyamatba, az EKB mint hitelező szerepének felértékelését, a bankok fizetőképességének erősítését, az euró leértékelődésének kontroll alatt tartását (főleg a dél-európai országok versenyképességének serkentéséért), még egy adósságsökkentést ezúttal a görögországi hitelezők számára, újabb tárgyalást a trojkával a célokról és határidőkről és végül az adócsalások megakadályozását tartja fontosnak.”¹³

A *Der Standard* Roger Bootle-lal készített interjút, aki összeállított egy tervet Görögország eurózónából való kilépéséről, melyet Wolfson-díjjal jutalmaztak. A program két alappillére a valuta leértékelése és széleskörű adósság-átütemezés. Bootle szerint ugyan rövidtávon súlyos következményei lesznek a kilépésnek, de „legalább marad némi remény azzal, hogy a görög export emelkedni fog, az import csökken. Ismét megnő a kereslet a görög munkaerő iránt. Ám a valuta leértékelése nem egy egyirányú utca: a görögök nem tehetik meg, hogy otthagyják az euróövezetet, leértékelik a drachmát, és mindent ugyanúgy tesznek, mint eddig. Gyorsan meg kell szabadulniuk az adósságaiktól és termelékenységüket növelniük kell.”¹⁴

Júliusra már világossá vált, hogy Görögország a megállapodásban szereplő 300 megszorítási intézkedésnek alig harmadát teljesítette csupán, 210 még hátra van. Ezért az eurózána pénzügyminiszterei újra összegyűltek megvitatni az ország helyzetét. Yiannis Sturnarasz görög pénzügyminiszter számára főleg a még idén teljesítendő hárommilliárd eurós megtakarítás újratárgyalása, valamint a további 11,5 milliárd ügye érdekelt, amelyet 2013 és 2014-ben kellene megspórolnia az országnak.¹⁵

Csak úgy, mint korábban, a *Die Presse* élesebb kritikát intéz Görögország felé a 210 teljesítetlen előírás tekintetében. A trojka szemszögéből szemléli az eseményeket, amikor azt írja, hogy „a hitelezők – mindenekelőtt a nagy Németország – elveszítik a türelmüket a szenvedő ország iránt. [...] A görög kormány pedig a társadalmi nyugtalanságtól való félelmében a sokszor megígért reformokat alternatíva nélkül el akarja törölni.”¹⁶

Konklúzió

Habár a választásokat végül az európai koalíció nyerte, külső szemlélőktől mégis egyre gyakrabban felmerült az övezetből való kilépés lehetősége, sőt egy neves angol közgazdász erről szóló tervét magas rangú díjjal is jutalmazták. A német és osztrák lapok interpretációjában úgy tűnik, hogy a görög kormány is visszakozik a reformok teljesítésétől, ezért kérdéses, hogy az EU (ezen belül főleg Németország, az EKB és az IMF) meddig bízik még a válságos ország megmentésében. Amennyiben rendeződne is Görögország problémái, az Unió más országait is hasonló válság fenyegeti. Spanyolországban például már 24% fölé is emelkedett a munkanélküliségi ráta. Így valószínűleg a trojkának további nehézségekkel kell szembenéznie az eurózána összetartásának érdekében.

¹¹ Ibid.

¹² Batzoglou, Ferry: Die Troika ist schuld. „Die Wirtschaftsleistung ist seit 2008 summiert um 22 Prozent gefallen. [...] Gleichzeitig sind die Löhne und Gehälter um bis zu 30 Prozent gesunken. [...] Die Kaufkraft ist auf das Niveau der zweiten Hälfte der siebziger Jahre geschrumpft.” (*Die Zeit*, 13.07.2012)

¹³ Ibid.

¹⁴ Sustala, Lucas: Bootle: Griechenland könnte zweites Simbabwe werden. „Doch der Unterschied ist, dass es dann Hoffnung gibt. Griechische Exporte werden steigen, die Importe fallen. Die Nachfrage nach griechischen Arbeitskräften wird also wieder steigen. Doch die Abwertung ist keine Einbahnstraße. Die Griechen können nicht den Euro verlassen, ihre Drachme abwerten und dann weitermachen wie bisher. Sie müssen sich rasch entschulden und produktiver werden.” (*Der Standard*, 10.07.2012)

¹⁵ Bernath, Markus: Angela Merkel treibt die Griechen an. (*Der Standard*, 13.07.2012)

¹⁶ Gabriel, Anna: Geduld am seidenen Faden. „[...] Die entnervten Geldgeber – allen voran das mächtige Deutschland – verlieren zusehends die Geduld mit dem maroden Eurostaat. [...] Aus Angst vor sozialen Unruhen will sie mehrere bereits zugesagte Reformen ersatzlos streichen.” (*Die Presse*, 14.07.2012)

*

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

© DKE 2012

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Török Boglárka: Válságos választások II. Görög belpolitika a német és osztrák sajtóban. *Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol.3. No.2 (2012 Nyár) 3 p.
Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*